

До спеціалізованої вченої ради 2406
у Київському національному університеті
технологій та дизайну

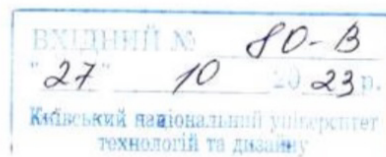
РЕЦЕНЗІЯ

кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри приватного
та публічного права Київського національного університету технологій
та дизайну Коваль Ольги Миколаївни на дисертацію Ковалю
Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правове
забезпечення реформи адвокатури України»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Реформа адвокатури в Україні лишається важливим пріоритетним напрямом для зміцнення демократії та становлення правової держави. Адвокатуру ідентифікують як незалежну, самоврядну інституцію правової системи, яка захищає публічні та приватні інтереси. Вона займає специфічне місце в правовій системі через міжсекторний характер правових норм, що регулюють її діяльність. Адвокатура має ключове значення для підтримання верховенства права, захисту прав людини та забезпечення справедливого судового розгляду. Тому реформування адвокатури з метою забезпечення її ефективності, незалежності та цілісності є питанням значного громадського інтересу.

Ефективна адвокатура є важливою для підтримання громадської довіри до правової системи в цілому. Як ключовий елемент правосуддя, адвокатура вимагає особливої уваги, особливо у контексті адміністративно-правового забезпечення свого функціонування. Вирішальну роль в ефективному

функціонуванні інституту адвокатури в Україні відіграють органи адвокатського самоврядування, повноваження яких здійснюються як на національному, так і на регіональному рівнях. Однак адміністративно-правовий статус Національної асоціації адвокатів України не є до кінця узгодженим, і це вносить відповідний дисбаланс у всю правову систему.

На порозі нових викликів та можливостей, пов'язаних із процесом глобалізації та євроінтеграції держави, адміністративно-правове забезпечення адвокатури стає ключовим чинником. Зусилля України щодо успішної та повної інтеграції з Європейським Союзом передбачають прийняття багатьох правових стандартів та практик, що діють в ЄС. І хоча реформа адвокатури України була ініційована ще в перші роки незалежності, вона досі триває, а інститут постійно зазнає численних змін.

Зважаючи на все вищезазначене, дисертація Олександра Ковалю на тему «Адміністративно-правове забезпечення реформи адвокатури України» є вкрай актуальною у контексті сучасних реалій України. Автор акцентує на необхідності створення ефективної моделі адвокатури, що відповідає б стандартам правової держави та забезпечувала б адекватний захист прав і свобод громадян. Враховуючи глобальні світові тенденції та умови воєнного стану в яких перебуває наша держава, питання реформування адвокатури, зокрема через адміністративно-правове забезпечення, набуває особливого значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Дисертація Олександра Ковалю є цілком завершеною науковою роботою, ключові положення якої мають належний рівень обґрунтованості, містять наукову новизну дослідження, а також теоретичне і практичне значення отриманих результатів. Дисертація демонструє глибокий аналіз та обґрунтованість наукових положень. Автор вдається до широкого спектра наукових методів,

що дозволяє йому всебічно оцінити поточний стан адвокатури в Україні та визначити ключові напрямки її подальшого реформування.

Особливої уваги заслуговує детальний аналіз законодавчої бази та юридичної практики. Автор провів аналіз організаційно-правових принципів діяльності та реформування адвокатури в інших державах, виявивши, що законодавство різних країн використовує різні підходи щодо правової природи та впливу держави на формування адвокатури. Також визначив, що для адміністративно-правового забезпечення реформи адвокатури в Україні доцільно враховувати позитивний зарубіжний досвід організації та функціонування цього інституту.

У дослідженні наголошується на тому, що при процесі реформування адвокатури України взаємодіють різні суб'єкти. Серед них - державні органи, такі як Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство юстиції, а також спеціалізовані установи та координаційні центри. Місцеве самоврядування та адвокатські структури, як-от Національна асоціація адвокатів України, різні ради та комісії, також відіграють ключову роль. Не менш важливий вклад вносять громадські та міжнародні організації, зокрема ООН та Рада Європи. Ефективна взаємодія між усіма цими учасниками є ключовою для успішної реформи й стабільної роботи адвокатури в майбутньому.

Автор окреслює напрями для вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реформи адвокатури України, які включають інституційний, компетентний, субстантивний, матеріальний аспекти. А також наголошує на необхідності формування оптимальної моделі організації та діяльності адвокатури, вдосконаленні фінансової підтримки самоврядних органів адвокатів, законодавчому регулюванні соціального захисту адвокатів та вдосконаленні їхнього пенсійного забезпечення.

Дослідження також розглядає історію реформування адвокатури на території України, враховуючи різні історичні періоди та аналізує

адміністративно-правові аспекти діяльності адвокатури, особливо в контексті органів адвокатського самоврядування.

Автор зазначає, що для покращення адміністративного та правового процесу реформування адвокатури в Україні потрібно створити документ. Цей документ, названий «Концепція реформи адвокатури України», має бути розроблений у співпраці між адвокатами та державними структурами та отримати офіційне затвердження від Президента. Ці надані автором пропозиції допоможуть врегулювати систему адвокатури в Україні.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Структура дослідження складається з вступу, трьох розділів, що поділені на вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 202 сторінки. Список використаних джерел містить 225 найменувань.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших в Україні комплексних, наукових, монографічних досліджень адміністративно-правового забезпечення реформи адвокатури України.

Зокрема, дослідження висвітлює як адвокатура регулюється правовими нормами різних галузей права, історію реформування адвокатури в Україні та етапи її модернізації. У дослідженні наведені авторські визначення основних понять, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням реформи адвокатури та запропонована класифікація суб'єктів, які беруть участь у адміністративно-правовому забезпеченні реформи, зокрема державні та місцеві органи влади, адвокатські установи, громадські та міжнародні організації. Автором дано рекомендації щодо вдосконалення процесу реформування адвокатури з адміністративно-правової точки зору.

Уперше аргументовано, що відносини, пов'язані з функціонуванням адвокатури, регулюються сукупністю правових норм різної галузевої належності (потребують комплексного правового регулювання нормами

таких галузей права як конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, господарське, процесуальне, міжнародне).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

Положення дисертації відображено в чотирьох наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, та п'яти тезах доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Наукові публікації автора цілком відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Після перевірки матеріалів дисертації не знайдено жодних порушень академічних стандартів. Автор ретельно стежив за дотриманням правил авторського права й уникнув плагіату. Усі використані ним джерела належно зазначені в роботі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Хоча дисертація є якісно виконаною науковою роботою, а аналіз наукових публікацій автора дозволяють зробити висновок, що основні положення, висновки й рекомендації, відповідають спеціальності 081 «Право», наявні певні положення, які потребують в більш детальному аналізі та подальшому дослідженні.

Після аналізу дисертації Олександра Ковалю можна вказати на декілька ключових дискусійних моментів та зауважень.

1. Хоча дисертація враховує міжнародний досвід та поточний стан адвокатури в Україні, більш детальний огляд конкретних випадків або судових рішень міг би додати практичної цінності дослідженню.

2. Дисертація надає цінні рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реформи адвокатури. Однак,

доцільно було б також включати більш конкретні стратегії щодо того, як ці рекомендації можна втілити в життя в умовах сучасних політичних викликів. Зокрема, зробити більший акцент на ролі громадськості та її впливі на реформування адвокатури. Саме громадська думка та реакція суспільства на реформи мають вирішальне значення для їхнього успішного втілення.

3. Хоча автор розглядає теоретичні аспекти реформи адвокатури, варто було б звернути увагу на практичні наслідки цих реформ. Наприклад, як вони вплинуть на щоденну практику адвокатів, доступ громадян до правосуддя, та якість юридичних послуг. У ході дослідження варто було б більше уваги приділити тому, як реформа адвокатури в Україні взаємодіє з ширшими соціальними та економічними викликами, з якими зіткнулася наша держава, особливо в контексті війни, полярних міжнародних відносин та постійних геополітичних криз.

Ці зауваження не зменшують наукової цінності роботи, а є виключно порадами для подальшого дослідження в майбутніх роботах автора. Дисертація, безумовно, відкриває простір для дискусії, особливо щодо ролі держави у реформуванні адвокатури та ступеня втручання міжнародних організацій. Можливо, більш детальний аналіз сучасних викликів, з якими стикається адвокатура в Україні, та конкретні пропозиції щодо подолання цих викликів могли б зробити роботу ще більш цінною.

Загальний висновок. Дисертація Ковалю Олександра Анатолійовича на тему «Адміністративно-правове забезпечення реформи адвокатури України» відповідає вимогам, встановленим Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дисертація є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, а її автор Коваль Олександр Анатолійович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доцентка кафедри приватного та публічного права

Київського національного університету технологій та дизайну,

кандидатка юридичних наук, доцентка

Ольга КОВАЛЬ

